

De invloed van sociaal – economische status en social defeat op
psychopathische trekken onder Marokkaanse jongeren.

Faculteit der Sociale Wetenschappen
Orthopedagogiek
Clinical Adolescent Studies

Master scriptie

Student: Anne van Kasteren – 0827894

Eerste begeleider: Zwaanswijk, W., MSc

Tweede begeleider: Veen, dr. V.C.

Ingeleverd op: 05-11-2013

Inhoudsopgave

Abstract	3
Introductie	4
Methode	8
Resultaten	10
Discussie	12

Abstract

In the Dutch society, Moroccan immigrant youth is overrepresented in the juvenile justice system. In this study, two different explanations for this overrepresentation were investigated. The first theory tested whether a low socio-economic status can contribute to delinquency among Moroccan, Dutch and adolescents from other ethnic minorities. The second theory is based on the model of social defeat. This model hypothesizes that low self-esteem and feelings of being an outsider can lead to delinquent behaviour. This study examined the contribution of low self-esteem to delinquency among Moroccan, Dutch and adolescents from other ethnic minorities. Delinquency was measured by an important precursor of this behaviour: psychopathic traits. The data are based on 476 adolescents in the age of 12 to 17. The participants filled in multiple digital questionnaires at school to measure ethnicity, psychopathic traits and self-esteem. Results from moderation analysis indicated that there was no moderation effect for socio-economic status and ethnicity on psychopathic traits. However, a second moderation analysis showed that low self-esteem explained 9% of the variance in psychopathic traits among Moroccan youth whereas it explained 0% of the variance in psychopathic traits among Dutch and other ethnic minority youth. Concluding, low self-esteem, and therefore social defeat, is expected to influence delinquent behaviour among Moroccan youth. This result can be viewed as consistent with the fact that delinquent Moroccan youth feel more connected to the Dutch society than Moroccan youth in the regular population. The Moroccan youth who feel more 'Dutch' possibly experience more frustrations concerning their position in the society. The gap between wanted goals and achieved goals in the host society can lead to feelings of social defeat and delinquent behaviour. More research on the social defeat model is required to confirm these hypothesis.

Keywords: socio-economic status, social defeat, psychopathic traits, Moroccan youth

Psychopathische trekken

Een belangrijke voorspeller van crimineel gedrag bij jongeren zijn is het vertonen van psychopathische trekken (Marsee, Silverthorn & Frick 2005; Frick, Stickle, Dandreaux, Farrell, & Kimonis, 2005). Deze psychopathische trekken worden onder kinderen en jongeren vaak aangeduid als callous-unemotional traits (CU traits). Dit geeft een gebrek aan schuldgevoel en empathie weer en het meedogenloos gebruiken van anderen (Frick & White, 2008). Onder jongeren met antisociaal gedrag is er een subgroep te onderscheiden met psychopathische of CU trekken waarbij het probleemgedrag ernstiger is dan bij de andere jongeren die antisociaal gedrag vertonen. Ze tonen meer agressie en hebben een groter risico op een vroege start van delinquent gedrag en later antisociaal en delinquent gedrag in de volwassenheid (Frick & White, 2008). Tevens is er bij jongeren in een jeugdgevangenis vaker sprake van algemene en gewelddadige recidive wanneer ze hoger scoorden op psychopathische trekken (Edens, Campbell & Weir, 2007).

Er wordt gesproken over psychopathische trekken bij jongeren omdat de psychopathische persoonlijkheidsstoornis pas in de volwassenheid (boven de 18 jaar) kan worden vastgesteld. Echter wordt er wel van psychopathische trekken gesproken omdat de psychopathische gedragingen al bij kinderen en adolescenten te zien zijn (Forth, Hart & Hare, 1990; Lynam, 1996). De huidige begrippen psychopathie en psychopathische trekken zijn gebaseerd op de publicatie van Cleckley 'The mask of sanity' uit 1941 (Patrick, 2010). Hij ontwikkelde 16 criteria verspreid over 3 categorieën om een psychopaat te omschrijven: sociaal emotioneel gebrek (gebrek aan schuldgevoelens en loyaliteit, onoprecht en egocentrisch), impulsief antisociaal gedrag (onverantwoordelijk, niet leren van fouten) en positief aanpassingsvermogen zoals sociaal vaardig en intelligent. Andere onderzoekers uit die tijd zoals McCord & McCord (1964) focusten meer op de gewelddadige, vijandige en wrede kant van psychopaten (Patrick, 2010). Het verschil in focus komt waarschijnlijk omdat Cleckley psychiatrische patiënten als onderzoeksgroep had en de McCords een criminele steekproef onderzochten. Maar zowel Cleckley als de McCords noemen het tekort in emotionele reactiviteit als belangrijke eigenschap van psychopaten.

Gebaseerd op de beschrijving van Cleckley wordt psychopathie tegenwoordig vaak opgedeeld in drie factoren: interpersoonlijke factor (charmant, arrogant, manipulerend), affectieve factor (gebrek aan schuldgevoel, meedogenloos, oppervlakkige emoties) en een gedragsfactor (impulsief, onverantwoordelijk, gebrek aan levensplan) (Cooke & Michie, 2001). Bij kinderen en jongeren wordt er vaak een combinatie van antisociaal gedrag en CU-traits genoemd om de psychopathische trekken aan te duiden, waarbij de CU-traits een onderdeel zijn van de affectieve factor (Frick & White, 2008). Psychopathie kan zowel bij jongeren als volwassenen onderverdeeld worden in primaire en secundaire psychopathie, waarbij psychopathie die later ontstaat secundaire psychopathie wordt genoemd (Skeem, Poythress, Edens, Lilienfeld & Cale, 2003). Bij secundaire psychopathie ontwikkelen de

psychopathische eigenschappen zich door gebeurtenissen in de omgeving, terwijl het bij primaire psychopathie een aangeboren gebrek lijkt te zijn. Bij gebeurtenissen in de omgeving kan gedacht worden aan gebrekkige of verwaarlozende opvoeding, een trauma of een nadelige sociale positie in de maatschappij (Skeem et al., 2003). Er zijn een aantal eigenschappen gevonden die waarschijnlijk verschillen tussen primaire en secundaire psychopaten. Zo vertonen secundaire psychopaten meer angst, meer borderline persoonlijkheidstrekken, meer symptomen van mentale stoornissen en een slechter interpersoonlijk functioneren dan primaire psychopaten (Skeem, Kerr, Johansson, Andershed & Eno Loudon, 2007). Vanwege de aanwezigheid van angst en de waarschijnlijkheid dat de psychopathie niet is aangeboren bij secundaire psychopaten, worden zij vaak als beter behandelbaar gezien dan primaire psychopaten (Skeem et al., 2003).

Psychopathische trekken bij jongeren zijn voor het eerst in 1990 vastgesteld bij jeugdcriminelen, door middel van een aangepaste versie van de Psychopathy Checklist – Revised (PCL-R; Forth, Hart & Hare, 1990). Tegenwoordig wordt er gebruik gemaakt van een jeugdversie, de Psychopathy Checklist: Youth Version (PCL:YV), ontwikkeld voor jongeren vanaf 13 jaar (Kotler & McMahon, 2010). Dit is een grondig instrument wat veel tijd kost en een getrainde afnemer vereist. Minder tijdsintensief maar ook op de PCL-R gebaseerd is de Youth Psychopathic Traits Inventory (YPI; Andershed, Hodgins & Tengström, 2007). Dit zelf-rapportage instrument is ontwikkeld om psychopathische trekken bij niet criminele jongeren vast te stellen. Dit instrument is gebaseerd op het eerder genoemde drie factor model van psychopathie (Cooke & Michie, 2001). Omdat de persoonlijkheid van jongeren nog in ontwikkeling is, worden er vraagtekens gezet bij het nut van onderzoek naar psychopathische trekken (Edens, Skeem, Cruise & Kaufman, 2001). Echter is er door onderzoek met de YPI stabiliteit gevonden van psychopathische trekken van de adolescentie (16 – 17 jaar) tot in jonge volwassenheid (19 – 20 jaar) (Forsman, Lichtenstein, Andershed & Larsson, 2008). De psychopathische trekken bij jongeren zijn dus nuttig om te meten, omdat deze een goede voorspeller bleken voor psychopathische trekken in de volwassenheid. Dit geeft aan dat het mogelijk belangrijk kan zijn om interventies in te zetten bij kinderen en jongeren met psychopathische trekken.

Oververtegenwoordiging Marokkaanse jongeren

Naast dat psychopathische trekken vaak voorkomen onder criminele jongeren is de oververtegenwoordiging van allochtone jongeren opvallend in de jeugdcriminaliteit in Nederland (Eggen & Kessels, 2011). Onder de allochtone meisjes zijn degene met een Antilliaanse/Arubaanse herkomst hierin het meest aanwezig. Onder de allochtone jongens zijn dit degene met een Marokkaanse herkomst, waarbij de oververtegenwoordiging vooral wordt verklaard door Marokkaanse jongens tussen de 15-17 jaar. Ook als je naar het totaal aantal allochtone jongeren in de criminaliteit kijkt zijn jongeren met een Marokkaanse afkomst de grootste groep (Eggen & Kessels, 2011). De reden van de oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongeren in jeugdcriminaliteit is

nog niet helemaal duidelijk. Dit geeft het belang aan van onderzoek onder deze doelgroep. Er zijn wel een aantal theorieën waar onderzoek naar zijn gedaan, een gedeelte daarvan zal hier besproken worden. Daarna zal het verband met psychopathische trekken worden gemaakt en de onderzoeksvragen worden besproken.

Eén van de verklaringen rondom de oververtegenwoordiging van etnische minderheden in de jeugdcriminaliteit is dat zij vaak een lage sociaal economische status (SES) hebben. Een lage SES kan ervoor zorgen dat ouders minder geld hebben voor sociale controle van hun kind, zoals buitenschoolse opvang of sportverenigingen. Deze instellingen hebben vaak traditionele normen en waarden. Ook kan het zijn dat ouders met een lage SES minder in staat zijn om sociale en emotionele steun te bieden aan hun kinderen vanwege de dagelijkse financiële stress. Tot slot zouden deze ouders een toleranter houding tegenover geweld kunnen hebben omdat ze stoer en 'hard' zijn bevorderen (Heimer, 1997; Markowitz & Felson, 1998). Dit verklaart echter niet de oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongeren ten opzichte van andere etnische minderheden. Daarnaast wordt voor deze theorie steeds minder grond gevonden en lijkt SES maar matig met delinquentie te correleren (Agnew, Matthews, Bucher, Welcher & Keys, 2008). Het ervaren van meerdere economische problemen lijkt wel te correleren met delinquentie bij adolescenten. Deze problemen zijn bijvoorbeeld: achterlopen met rekeningen betalen, verhuizen naar een goedkopere woning en gebeld of bezocht worden door een schuldeiser (Agnew et al., 2008). Het ervaren van deze economische problemen kan ook voorkomen in families met een hoger SES. Echter komen deze problemen vaker voor bij lage SES families, wat verklaart waarom er eerder gedacht werd dat een laag SES de verklaring was voor het delinquente gedrag (Agnew et al., 2008). Hierbij aansluitend werd er ook in Nederlandse steekproeven gevonden dat het verschil in SES tussen etnische minderheden en autochtonen niet het verschil in probleemgedrag tussen deze groepen kan verklaren (Stevens & Vollebergh, 2008; Veen, Stevens, Doreleijers & Vollebergh, 2011).

Een andere theorie gaat over de integratie en acculturatie van Marokkaanse jongeren. De ouders van deze jongeren zijn vaak opgegroeid in een andere cultuur dan de jongeren zelf (Pels, Distelbrink & Postma, 2009). Het kan moeilijk zijn voor de jongeren wanneer de normen en waarden verschillen in de groepen waarin ze zich bevinden, zoals het verschil in normen en waarden tussen school en thuis. Hoe groter dit verschil tussen de verschillende groepen is, hoe groter de kans is dat een jongere agressief gedrag vertoont (Pels et al., 2009). De verklaring hiervoor lijkt te zijn dat hun omgeving de kinderen en jongeren dwingt om te kiezen tussen de verschillende opvattingen (Pels et al., 2009). Het is gebleken dat Marokkaanse jongeren de grootste verschillen ervaren tussen de groepen waarin zij zich bevinden, waardoor hun kans op het vertonen van gedragsproblemen groter is (Pels et al., 2009). Echter kunnen er twijfels getrokken worden bij deze theorie voor de oorzaak van crimineel gedrag. In onderzoek van Stevens, Veen & Vollebergh (2011) bleek dat Marokkaanse jongens in detentie even vaak een cultureel verschil met hun ouders hebben als Marokkaanse jongeren

uit de algemene populatie. Dit is gemeten door middel van een vragenlijst waarbij er is onderzocht of de jongeren en ouders zich meer bij de Nederlandse of de Marokkaanse cultuur betrokken voelen. De ouders van de jongens in detentie en de jongens zelf, rapporteerden meer verbondenheid met de Nederlandse cultuur dan ouders en jongens uit de algemene populatie (Stevens et al., 2011).

Verbondenheid met de Nederlandse cultuur onder Marokkaanse Nederlanders komt dus vaker voor in de criminele populatie dan in de normale populatie. Dit kan samenhangen met de volgende theorie over de oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongeren in de jeugdcriminaliteit. Deze theorie gaat over het begrip social defeat. Dit staat voor het gevoel van een persoon dat hij of zij een minderheidspositie heeft in de maatschappij, het gevoel van buitenstaander zijn (Selten & Cantor-Graae, 2005). Social defeat wordt in de literatuur in verband gebracht met pesten. Kinderen en jongeren op scholen die gepest worden en zich een buitenstaander voelen ervaren veel problemen (Björkqvist, 2001). Zo presteren ze slechter op school, hebben depressieve gevoelens en een laag zelfvertrouwen (Björkqvist, Ekman & Lagerspetz, 1982; Hawker & Boulton, 2000). Dit gevoel kan meer aanwezig zijn bij Marokkaanse ouders en jongeren die zich erg verbonden voelen met de Nederlandse cultuur, maar toch achter blijven op sociaal- economisch vlak. Ze voelen zich Nederlands, maar voelen zich tegelijk nog minderwaardig ten opzichte van autochtonen. Bijvoorbeeld omdat ze financieel achterblijven, want slechts bij één derde van alle ondervraagde Marokkaanse gezinnen had de vader een betaalde baan in de afgelopen twee jaar (Stevens et al., 2011). Deze gevoelens van minderwaardigheid kunnen het risico op misdaden vergroten. Het social defeat model lijkt aannemelijk maar heeft nog meer onderzoek nodig, daarom zal in dit onderzoek social defeat centraal staan.

Huidig onderzoek

Er worden participanten uit de algemene populatie onderzocht in dit onderzoek en dus niet specifiek jongeren in de jeugdcriminaliteit. Er zal daarom niet worden gekeken naar het verband tussen social defeat en criminaliteit, maar naar het verband met psychopathische trekken, een belangrijke voorspeller voor criminaliteit. Er wordt de stelling ingenomen dat het grote aantal Marokkaanse jongeren in de jeugdcriminaliteit voorspeld kan worden door secundaire psychopathische trekken die mede ontwikkeld zijn door social defeat. Wanneer blijkt dat er een verband is tussen social defeat en psychopathische trekken voor Marokkaanse jongeren, zou dit kunnen bijdragen aan verklaringen rondom de oververtegenwoordiging van deze jongeren in de criminaliteit. Social defeat is geoperationaliseerd door het meten van zelfwaardering. Dit lijkt passend omdat bleek dat gepeste kinderen naast dit buitenstaanders gevoel ook een lage zelfwaardering hadden (Björkqvist, Ekman & Lagerspetz, 1982; Hawker & Boulton, 2000). Omdat de theorie rondom een laag SES nog tegenstrijdige resultaten heeft in de literatuur, zal deze ook erbij betrokken worden. De vraag die centraal staat in dit onderzoek is: *Zijn tekenen van zelfwaardering onder Marokkaanse*

jongeren een betere voorspeller voor psychopathische trekken dan een laag SES? Dit wordt onderzocht met de volgende onderzoeksvragen: 1. Worden psychopathische trekken onder Marokkaanse, Nederlandse en overige allochtone jongeren beïnvloed door SES? 2. Bestaat er een groter verband tussen tekenen van zelfwaardering en het vertonen van psychopathische trekken onder Marokkaanse jongeren dan onder Nederlandse en overige allochtone jongeren?

Gebaseerd op de literatuur wordt verwacht dat het verband tussen zelfwaardering en psychopathische trekken groter is voor Marokkaanse jongeren dan voor de andere groepen jongeren. Daarentegen wordt er geen effect van SES verwacht op de psychopathische trekken omdat de meest recente literatuur deze hypothese tegensprekt. De hypothese is dat zelfwaardering beter het verschil op psychopathische trekken kan verklaren voor de verschillende etnische achtergronden dan SES.

Methode

Onderzoeksgroep

De doelgroep waren jongeren tussen de 12 en 17 jaar op VMBO scholen. De dataset bestond uit 476 jongeren met een gemiddelde leeftijd van 14.16 ($SD = 1.21$). Hiervan was 54 % jongen en 46 % meisje. Om etniciteit te bepalen is er ook naar derde generatie gekeken, dus wanneer één van de grootouders bijvoorbeeld Marokkaans is valt de jongere ook onder de Marokkaanse groep. Van alle jongeren was 37 % Nederlands, 22 % Marokkaans, en 42% had een andere etniciteit, zoals Turks, Antilliaans en Surinaams. SES is door middel van de Family Affluence Scale verdeeld over twee categorieën: jongeren met scores 5 t/m 11 werden de lage categorie en jongeren met scores 12 t/m 18 de hoge categorie. Na deze verdeling had 19.1% van de jongeren een laag SES en 80.9% een hoog SES.

Instrumenten

De vragenlijst begon met een aantal vragen naar demografische kenmerken, waarin etniciteit werd gevraagd door geboorteland van de jongere, diens ouders en grootouders. Verder werden de volgende vragenlijsten en taken afgenomen.

Youth Psychopathic Traits Inventory (YPI). Dit instrument is voor jongeren vanaf 12 jaar en meet drie basis persoonlijkheidsdimensies geassocieerd met psychopathie. Deze dimensies zijn: Manipulatief- Grandioos, Gebrekking Affect (CU dimensie) en Impulsief- Onverantwoordelijk (Hillege, Das & De Ruiters, 2010). De eerste dimensie bestaat uit de schalen 'bedrieglijke charme' ("Wanneer het nodig is gebruik ik mijn glimlach en charme om anderen te gebruiken"), 'grandiositeit' ("Ik ben belangrijker en waardevoller dan andere mensen"), 'liegen' en 'manipuleren'. De Gebrekking Affect dimensie bestaat uit de schalen 'gebrek aan schuldgevoel', gevoelloosheid en meedogenloos ("Wanneer andere mensen problemen hebben is dat vaak hun eigen schuld, hierom moeten zij geen hulp krijgen"). De dimensie Impulsief-Onverantwoordelijk bestaat uit de schalen sensatie zoeken ("Ik

raak makkelijk verveeld als ik steeds hetzelfde doe”) en impulsiviteit en onverantwoordelijkheid (“Ik spijbel vaker dan andere mensen”). In totaal zijn er 50 items en bij elk item kunnen respondenten aangeven in hoeverre dit op hun betrekking heeft op een Likert schaal van vier punten (1 =helemaal niet van toepassing tot en met 4= heel erg van toepassing). De betrouwbaarheid van de totale score van de YPI is hoog, met een Cronbach’s Alpha van .92.

Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES). Om de mate van zelfwaardering te bepalen werd er een test over expliciete zelfwaardering afgenomen. Er zijn vijf items positief verwoord en vijf items negatief. Elk item bevat een Likert schaal met vier punten (1= helemaal mee eens tot en met 4= helemaal mee oneens). Een positief voorbeelditem is “Over het algemeen ben ik tevreden met mezelf” en een negatief voorbeelditem is “Soms denk ik dat ik niets waard ben”. Volgens Rosenberg heeft iemand met een hoge score zelfrespect en eigenwaarde. Hij/zij waardeert zijn goede kanten maar erkent ook zijn fouten. Iemand met een lage score heeft geen zelfrespect en eigenwaarde en vindt zichzelf tekortschieten als persoon (Roth, Decker, Yorck Herzberg & Brähler, 2008). De betrouwbaarheid van de RSES heeft een Cronbach’s Alpha van .84.

Family Affluence Scale (FAS). Om SES te meten wordt gebruik gemaakt van de FAS, de Nederlandse vertaling van de *Family Affluence Scale*. De test bestaat uit vijf vragen over de financiële situatie van het gezin waarvan voorbeelden zijn: “Hoeveel computers heeft jullie gezin?” en “Heb je een eigen slaapkamer?”. Dit wordt gedaan omdat jongeren vaak geen goede schatting van het inkomen van ouders kunnen maken. De jongeren kregen aan de hand hiervan een welvaartsscore waarmee ze in twee categorieën werden verdeeld: laag en hoog. De betrouwbaarheid van de *Family Affluence Scale* heeft een Cronbach’s Alpha van .56.

Procedure

Er is geprobeerd om scholen te zoeken waar veel allochtone leerlingen les krijgen om zoveel mogelijk Marokkaanse jongeren te screenen. Ze zijn in eerste instantie telefonisch of via e-mail benaderd waarop een afspraak op de betreffende school volgde. In deze afspraak werd besproken wanneer het onderzoek zou plaatsvinden en werden de toestemmingsformulieren voor de ouders uitgedeeld. Wanneer een klas meedeed aan het onderzoek gingen de leerlingen tegelijkertijd achter een computer de vragenlijsten invullen. Het invullen van de vragen duurde in totaal een lesuur. De vragenlijst werd anoniem afgenomen.

Statistische Analyses

Subvraag 1: Worden psychopathische trekken onder Marokkaanse, Nederlandse en overige allochtone jongeren beïnvloed door SES? De afhankelijke variabele is psychopathische trekken en de onafhankelijke variabelen zijn SES en etniciteit. Hier is een moderatie analyse gedaan door middel van een twee- weg analysis of variance (ANOVA).

Subvraag 2: Bestaat er een groter verband tussen tekenen van zelfwaardering en het vertonen van psychopathische trekken onder Marokkaanse jongeren dan onder Nederlandse en overige allochtone jongeren? De afhankelijke variabele is psychopathische trekken en de onafhankelijke variabelen zijn zelfwaardering en etniciteit. Er is een moderatie analyse gedaan door middel van een analysis of covariance (ANCOVA).

Resultaten

In dit hoofdstuk zal eerst de data inspectie besproken worden. De verdeling van de variabelen wordt geanalyseerd evenals wat er is gebeurd met missende waardes en uitbijters. Vervolgens wordt de data analyse besproken waarbij de twee onderzoeksvragen worden getoetst en de resultaten hiervan worden weergegeven.

Data inspectie

Voor de variabelen zelfwaardering en psychopathische trekken is naar de verdeling en de normaliteit gekeken. Ten eerste viel op dat het gemiddelde van zelfwaardering redelijk hoog lag (zie Tabel 1). Ten tweede viel op dat de gestandaardiseerde scheefheid van beide variabelen geen waarde tussen -3 en 3 had en de variabelen dus niet normaal verdeeld waren. Van beide variabelen is een logaritme gevormd om te kijken of dit de gestandaardiseerde scheefheid zou veranderen en normaliteit zou bevorderen. Zoals te zien in Tabel 1 is dit alleen het geval voor psychopathische trekken. Van deze variabele zal hierna zowel de gewone variabele als de logaritme gebruikt worden bij de data analyses om te kijken wat het verschil is. Wanneer er een groot verschil blijkt te zijn tussen de analyses zal er gebruik worden gemaakt van de logaritmische verdeling en zal dit worden aangegeven. Van zelfwaardering zal de logaritme niet gebruikt worden maar de gewone variabele. Van de gewone variabele is de scheefheid te hoog vanwege het hoge gemiddelde. Echter, afgezien van de staart ziet het histogram er redelijk normaal uit. Gehele normaliteit van deze variabele wordt als minder essentieel beschouwd omdat dit niet de responsvariabele is en het aantal proefpersonen groot genoeg is om problemen met de analyses te voorkomen.

Tabel 1.

Verdeling en normaliteit van zelfwaardering en psychopathische trekken

	M	SD	Range	ZScheefheid	ZGepiektheid	ZScheefheid log	ZGepiektheid log
Psychopathische trekken	97.34	21.49	50- 200	5.83	0.56	1.23	-1.81
Zelfwaardering	29.84	5.92	10- 40	-6.93	2.97	-14.80	17.53

Jongeren met missende waarden op de responsvariabele psychopathische trekken zijn niet meegenomen in de analyses. Missende waarden op andere variabelen worden in de analyses listwys verwijderd. Bij de detectie van uitbijters zijn 6 jongeren naar voren gekomen die de vragenlijsten duidelijk niet serieus hadden ingevuld door bijvoorbeeld overal hetzelfde antwoord te geven. Deze jongeren zijn verwijderd. Andere uitbijters op zelfwaardering en psychopathische trekken zijn behouden. Verwijderen leek niet nodig, er was te zien dat de uitbijters niet veel invloed hadden omdat het 5% getrimde gemiddelde bij beide variabelen maar weinig verschilde van het gewone gemiddelde.

De invloed van SES

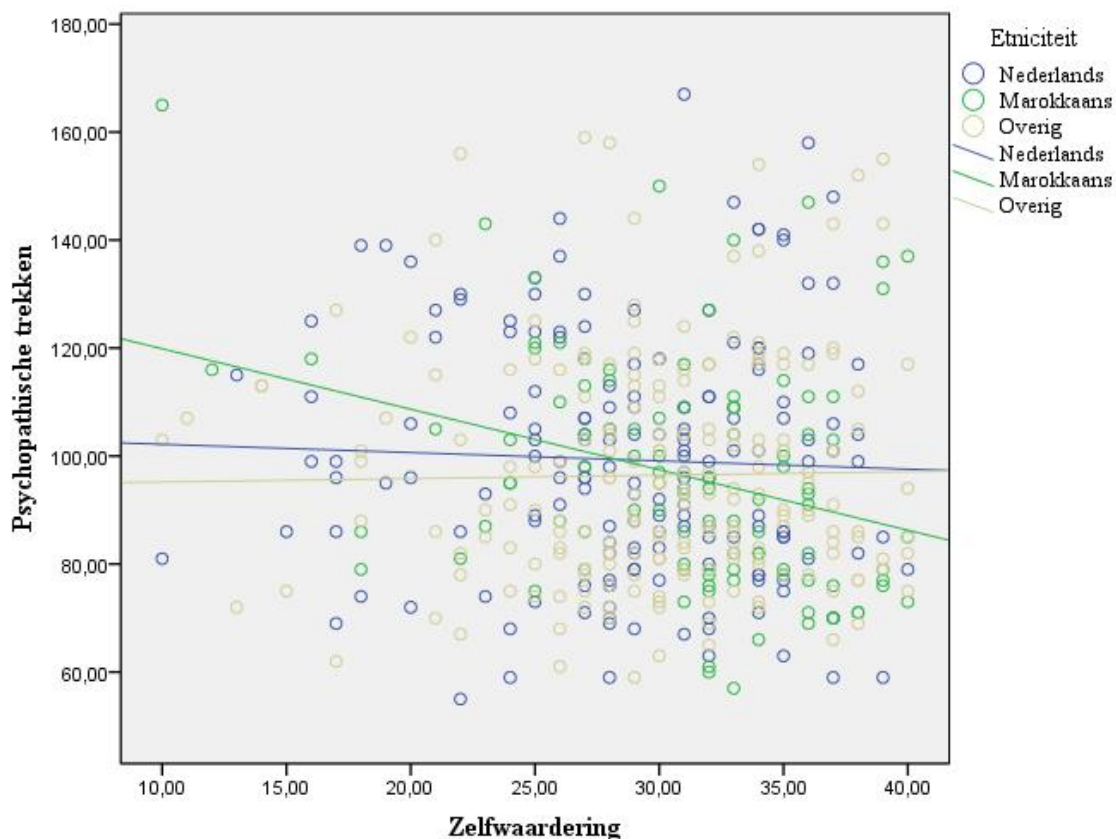
Er is onderzocht of SES de relatie tussen etniciteit en psychopathische trekken modereert. De hypothese was dat SES geen verschil zou maken op psychopathische trekken. Deze moderatie is getoetst door middel van een twee- weg ANOVA. Er is eerst naar de aannames gekeken: een normaal verdeelde responsvariabele en gelijkheid van varianties. De responsvariabele psychopathische trekken voldeed aan normaliteit door de transformatie met een logaritme. De gelijkheid van varianties is bekeken in de Levene's test, deze was niet significant ($p = .60$). Hiermee is ook aan de aanname voldaan van gelijkheid van varianties. Het hoofdeffect van SES was niet significant $F(1, 472) = 1.70, p = .19$, evenals het hoofdeffect van etniciteit $F(2, 472) = .48, p = .62$. Dit betekent dat er geen verschil was tussen de verschillende niveaus van SES en psychopathische trekken. Tevens was er geen verschil tussen de jongeren met verschillende etnische achtergronden en psychopathische trekken. Het interactie-effect tussen etniciteit en SES bleek niet significant $F(2, 470) = 1.67, p = .19$, de relatie tussen etniciteit en psychopathische trekken wordt niet door SES beïnvloed.

De invloed van zelfwaardering

Om de invloed van zelfwaardering op psychopathische trekken onder Marokkaanse, Nederlandse en overige allochtone jongeren te bekijken is een moderatie analyse gedaan door middel van een ANCOVA. De hypothese was dat zelfwaardering onder Marokkaanse jongeren meer verschil zou maken op psychopathische trekken dan onder de Nederlandse jongeren en jongeren met een overige etnische achtergrond. Er moest aan de volgende aannames worden voldaan: normaal verdeelde respons variabele en gelijkheid van varianties. Aan de aanname normaal verdeelde respons variabele werd voldaan en tevens was er gelijkheid van varianties te zien omdat de Levene's test niet significant was ($p = .42$). Er is eerst een ANCOVA gedaan waarin alleen de hoofdeffecten van zelfwaardering en etniciteit op psychopathische trekken gezien worden. Het hoofdeffect van etniciteit was niet significant $F(2, 466) = 5.93, p = .55$, er was geen verschil tussen de verschillende etnische achtergronden en psychopathische trekken. Ook was er geen relatie te zien tussen zelfwaardering en psychopathische

trekken: $F(1, 466) = 2.68, p = .10$. Hierna is het interactie-effect bekeken van etniciteit en zelfwaardering op psychopathische trekken. De interactie bleek significant $F(2, 464) = 3.71, p < .05$, het effect van zelfwaardering op psychopathische trekken werd beïnvloed door etniciteit.

In Figuur 1 kan de invloed van etniciteit worden waargenomen. Er was wel een relatie tussen zelfwaardering en psychopathische trekken onder Marokkaanse jongeren ($R^2 = .09$), maar geen relatie onder de autochtone ($R^2 = .00$) of overige allochtone jongeren ($R^2 = .00$). De relatie onder Marokkaanse jongeren was negatief, jongeren met een lage zelfwaardering vertoonden meer psychopathische trekken.

Figuur 1. Relatie tussen zelfwaardering en psychopathische trekken per etnische groep.

Discussie

In dit onderzoek is getracht een relatief nieuwe theorie te onderzoeken waarmee mogelijk de oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongeren in de jeugdcriminaliteit verklaard kan worden: het social defeat model. Hiervoor is gekeken naar een belangrijke voorspeller van criminaliteit: psychopathische trekken. Verwacht werd dat de ervaring van social defeat onder Marokkaanse

jongeren een grotere invloed zou hebben op psychopathische trekken dan SES. Social defeat is gemeten door de mate van expliciete zelfwaardering.

De eerste onderzochte vraag is: Worden psychopathische trekken onder Marokkaanse, Nederlandse en overige allochtone jongeren beïnvloed door SES? Er is gevonden dat SES geen verschil maakt op psychopathische trekken onder alle groepen jongeren. Omdat psychopathische trekken een belangrijke voorspeller voor crimineel gedrag zijn, lijkt het aannemelijk dat SES niet direct invloed heeft op de oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongeren in de jeugdcriminaliteit. Dit sluit aan bij recent onderzoek, waar meerdere malen naar voren is gekomen dat een laag SES niet de reden is voor de oververtegenwoordiging van etnische minderheden in de criminaliteit (Agnew et al., 2008; Stevens & Vollebergh, 2008; Veen et al., 2011). Ondanks dat er geen effect van SES wordt gevonden moet vermeld worden dat dit wel een belangrijke risicofactor zou kunnen zijn. Een lage sociaal economische status kan ten grondslag liggen aan het ervaren van social defeat. SES is waarschijnlijk niet de aanleiding voor crimineel gedrag maar het kan mogelijk wel een achterliggende oorzaak zijn.

De tweede onderzochte vraag is: Bestaat er een groter verband tussen tekenen van zelfwaardering en het vertonen van psychopathische trekken onder Marokkaanse jongeren dan onder Nederlandse en overige allochtone jongeren? Er blijkt onder Marokkaanse jongeren wel een relatie te zijn tussen zelfwaardering en psychopathische trekken maar onder de Nederlandse en jongeren met andere etniciteit niet. De relatie is niet zo groot, ongeveer 9% van de scores op psychopathische trekken wordt door zelfwaardering verklaard onder Marokkaanse jongeren. In deze relatie is te zien dat de Marokkaanse jongeren met een lagere zelfwaardering meer psychopathische trekken vertonen. Een lage zelfwaardering zou dus mogelijk wel invloed kunnen hebben op de oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongeren in jeugdcriminaliteit. Dit lijkt aan te kunnen sluiten bij eerder genoemde theorie over de verbondenheid van Marokkaanse jongeren met de Nederlandse cultuur. Het is bekend dat Marokkaanse jongeren in de criminele populatie zich meer verbonden voelen met de Nederlandse cultuur dan Marokkaanse jongeren in de reguliere populatie (Stevens et al., 2011). Jongeren die zich meer Nederlands voelen ervaren tegelijk een bepaalde afstand tussen hen en autochtone Nederlanders (Stevens et al., 2011). Deze afstand is het verschil dat de jongeren ervaren tussen wat zij kunnen bereiken in de maatschappij en wat autochtone jongeren kunnen bereiken in de maatschappij. Het lijkt aannemelijk dat dit onder andere een 'buitenstaanders' gevoel kan veroorzaken (social defeat) met een lage zelfwaardering als gevolg. Een andere soortgelijke theorie stelt dat er vaak een verschil is tussen subjectieve integratie en objectieve integratie van allochtone jongeren (Turjeman, Mesch & Fishman, 2008). De jongeren zijn hierbij zelf van mening dat ze tot de autochtone cultuur behoren maar objectief gezien doen zij dit niet, omdat zij bijvoorbeeld zichzelf alleen associëren met jongeren van dezelfde etnische minderheid. Dit verschil kan negatieve gevolgen hebben voor de allochtone jongeren zoals delinquent gedrag. Deze theorie verschilt van het social defeat model, waarbij juist de

subjectieve integratie het probleem is.

Andere theorieën over de relatie tussen social defeat en criminaliteit zijn nog wat onderbelicht in de literatuur, echter zijn er wel andere relaties met social defeat onderzocht. Social defeat kan onder andere leiden tot schizofrenie, depressie en verslaving (Selten & Cantor-Graae, 2005). Er is dus een verscheidenheid aan problematiek wat veroorzaakt kan worden door de ervaring van social defeat. De groep die het meeste risico lijkt te hebben om social defeat en de gevolgen hiervan te ervaren zijn de Marokkaanse immigranten (Selten & Cantor-Graae, 2005). Zij hebben een minder sterk familie netwerk dan bijvoorbeeld Turkse immigranten. Mogelijk dat het ervaren van sociale steun een beschermende factor kan zijn. In het bijzonder jongeren van de tweede generatie kunnen een groter risico hebben op het ervaren van social defeat (Selten, Cantor-Graae, 2005). Een buitenstaanders gevoel kan kwetsender zijn voor jongeren die het gevoel hebben door hun geboorterecht aanspraak te kunnen maken op dezelfde status als autochtone jongeren.

De bevindingen in dit onderzoek zijn vernieuwend en kunnen bijdragen aan onderzoek over de gevolgen van social defeat. Echter zijn er ook wat beperkingen te noemen van het huidige onderzoek. Ten eerste is de betrouwbaarheid van het instrument om SES te meten in ons onderzoek, een Nederlandse versie van de *Family Affluence Scale*, zwak bevonden met een Cronbach's Alpha van .56. De lage Cronbach's Alpha zou te wijten kunnen zijn aan het geringe aantal items van het instrument (5). Er zaten ook weinig jongeren in de steekproef met een laag SES, 90 van de 476. Er wordt echter niet verwacht dat dit het gebrek aan effect van SES verklaart, gezien de andere literatuur waar het resultaat bij aansluit. Ten tweede is er in dit onderzoek sprake van een cross-sectioneel onderzoeksdesign wat het vinden van een causale relatie bemoeilijkt. Echter is de essentie van dit onderzoek om de mogelijke invloed van social defeat te verkennen, in plaats van causale relaties te maken. Er wordt daarom gesproken van een mogelijke relatie tussen social defeat en jeugdcriminaliteit onder Marokkaanse jongeren. Ten derde zou het onderzoek nog overtuigender zijn wanneer er daadwerkelijk criminele jongeren waren onderzocht in bijvoorbeeld justitiële jeugdinrichtingen. Omdat hier geen mogelijkheid toe was is er een goed alternatief gevonden door een belangrijke voorspeller van criminaliteit te meten. Tot slot is er in dit onderzoek alleen gekeken naar expliciete zelfwaardering terwijl er in de literatuur steeds meer aandacht komt voor impliciete zelfwaardering (o.a. Greenwald & Farnham, 2000; Bosson, Swann & Pennebaker, 2000; Buhrmeister, Blanton & Swann, 2011). Impliciete zelfwaardering staat voor de onbewuste, automatische en intuïtieve zelfwaardering van een persoon. Hiermee wordt sociale wenselijkheid vermeden en mogelijk een beter beeld van zelfwaardering geschetst.

De bevindingen uit dit onderzoek kunnen waardevolle bijdragen leveren aan zowel de wetenschap als de maatschappij. Wetenschappelijk gezien is dit het eerste onderzoek waarbij social defeat met jeugdcriminaliteit in verband is gebracht. Daarom is het aanbevolen om meer onderzoek over dit onderwerp te doen. Idealiter zal vervolgonderzoek plaatsvinden onder jongeren in de

jeugdcriminaliteit, zoals jongeren in justitiële jeugdinrichtingen. Deze groep kan dan vergeleken worden met jongeren uit de algemene populatie om causale relaties tussen social defeat en criminaliteit te kunnen onderzoeken. Er wordt aanbevolen om impliciete zelfwaardering ook mee te nemen, bijvoorbeeld door middel van de Implicit Association Task (IAT; Greenwald et al., 1998). Omdat dit onbewuste gevoelens van zelfwaardering meet zou dit tot andere resultaten kunnen leiden. Tot slot wordt aanbevolen om te onderzoeken of er verschil is tussen jongens en meisjes voor de relatie zelfwaardering en criminaliteit. In de jeugdcriminaliteit zijn onder jongens de Marokkaanse jongeren wel de grootste groep maar onder de meisjes niet (Eggen & Kessels, 2011). Dit geeft aanleiding om in vervolgonderzoek onderscheid te maken tussen jongens en meisjes wat betreft social defeat als risicofactor.

Maatschappelijk gezien kunnen er ook aanbevelingen gedaan worden. Echter wel onder voorbehoud dat vervolgonderzoek de vermoedens bevestigt dat social defeat tot crimineel gedrag kan leiden. Zo zouden behandelingen van Marokkaanse jongeren in de jeugdcriminaliteit gericht kunnen worden op het vergroten van zelfwaardering en het verminderen van het 'buitenstaander gevoel'. De bevindingen impliceren ook het belang van een minder concrete maar grotere verandering in de maatschappij: het doorbreken van de vicieuze cirkel. Er lijkt wellicht sprake te zijn van een vicieuze cirkel waarbij er 1. veel Marokkaanse jongeren in de criminaliteit terecht komen, 2. een negatief beeld over Marokkaanse jongeren in de maatschappij ontstaat, 3. Marokkaanse jongeren dit negatieve beeld ervaren, zich een buitenstaander voelen en een groter risico ontwikkelen voor crimineel gedrag (Pels, 2003; De Jong, 2012). Marokkaanse jongeren kunnen voor hun gevoel niet aan het negatieve stigma ontsnappen waardoor zij hun eigenwaarde gaan ontlenen aan het groepslidmaatschap van een deviante groep (De Jong, 2012). Of deze vicieuze cirkel daadwerkelijk zo'n grote invloed heeft moet meer onderzoek nog uitwijzen.

Samenvattend wordt er aangenomen dat het huidige onderzoek zorgt voor nieuwe inzichten in de problematiek van Marokkaanse jongeren. Vanwege de oververtegenwoordiging van deze jongeren in de jeugdcriminaliteit is het duidelijk dat zij kampen met problemen die Nederlandse en overige allochtonen jongeren in mindere mate of niet ervaren. Het is de hoop dat deze bevindingen en de onderzoeken die erop zullen volgen uiteindelijk gebruikt kunnen worden om de Marokkaanse jongeren een betere toekomst in Nederland te bieden.

Referenties

- Andershed, H., Hodgins, S., & Tengström, A. (2007). Convergent validity of the Youth Psychopathic Traits Inventory (YPI) association with the Psychopathy Checklist: Youth Version (PCL:YV). *Assessment, 14*, 144-154. doi: 10.1177/1073191106298286.
- Agnew, R., Matthews, S.K., Bucher, J., Welcher, A.N., & Keyes, C. (2008). Socioeconomic status, economic problems, and delinquency. *Youth & Society, 40*, 159-181. doi: 10.1177/0044118X08318119.
- Björkqvist, K. (2001). Social defeat as a stressor in humans. *Physiology & Behavior, 73*, 435-442. doi: 10.1016/S0031-9384(01)00490-5.
- Bjorkqvist, K., Ekrnan, K., & Lagerspetz, K.M.J. (1982). Bullies and victims: their ego picture, ideal ego picture and nonnative ego picture. *Scandinavian Journal of Psychology, 23*, 307-313.
- Bosson, J. K., Swann, W. B., Jr., & Pennebaker, J. W. (2000). Stalking the perfect measure of implicit self-esteem: The blind men and the elephant revisited? *Journal of Personality and Social Psychology, 79*, 631-643. doi:10.1037/0022-3514.79.4.631
- Buhrmester, M.D., Blanton, H., & Swann, W.B., Jr. (2011). Implicit self-esteem: Nature, measurement, and a new way forward. *Journal of Personality and Social Psychology, 100*, 365- 385. doi : 10.1037/a0021341.
- Cooke, D.J. & Michie, C. (2001). Refining the construct of psychopathy: Towards a hierarchical model. *Psychological Assessment, 13*, 171-188. doi: 10.1037/111040-3590.13.2.171.
- De Jong, J. (2012). Mores leren of moeilijk zijn. Groepsprocessen en delinquent gedrag onder studenten en ‘Marokkaanse’ jongens. *Tijdschrift voor criminologie, 54*, 3- 17.
- Edens, J.F., Campbell, J.S., & Weir, J.M. (2007). Youth psychopathy and criminal recidivism. A meta-analysis of the psychopathy checklist measures. *Law and Human Behavior, 31*, 53 – 75. doi: 10.1007/s10979-006-9019-y.
- Edens, J.F., Skeem, J.L., Cruise, K.R., & Cauffman, E. (2001). Assessment of “juvenile psychopathy” and its association with violence: A critical review. *Behavioral Sciences and the Law, 19*, 53 – 80. doi: 10.1002/bsl.425.
- Eggen, A.Th.J. & Kessels, R.J. (2011). Misdrijven en opsporing. In M.M. van Rosmalen, S.N. Kalidien & N.E. de Heer-Lange (red.), *Criminaliteit en Rechtshandhaving 2011, ontwikkelingen en samenhangen* (p. 85-120). CBS, WODC, Raad voor de rechtspraak.
- Forth, A.E., Hart, S.D., & Hare, R.D (1990). Assessment of psychopathy in male young offenders. *Psychological Assessment, 2*, 342 – 344. doi: 10.1037/1040-3590.2.3.342.
- Forsman, M., Lichtenstein, P., Andershed, H., & Larsson, H. (2008). Genetic effects explain the stability of psychopathic personality from mid- to late adolescence. *Journal of Abnormal Psychology, 117*, 606 – 617. doi: 10.1037/0021-843X.117.3.606.

- Frick, P.J. & White, S.F. (2008). Research Review: The importance of callous- unemotional traits for developmental models of aggressive and antisocial behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 49, 359 – 375. doi:10.1111/j.1469-7610.2007.01862.x
- Frick, P.J., Stickle, T.R., Dandreaux, D.M., Farrell, J.M., & Kimonis, E.R. (2005). Callous–unemotional traits in predicting the severity and stability of conduct problems and delinquency. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 33, 471-487. doi: 10.1007/s10648-005-5728-9.
- Hawker, D.S.J. & Boulton, M.J. (2000). Twenty years' research on peer victimization and psychosocial maladjustment: a meta-analytical review of cross-sectional studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41, 441-55.
- Heimer, K. (1997). Socioeconomic status, subcultural definitions, and violent delinquency. *Social Forces*, 75, 799-833.
- Hillege, S., Das, J., & De Ruitter, C. (2010). The Youth Psychopathic traits Inventory: Psychometric properties and its relation to substance use and interpersonal style in a Dutch sample of non-referred adolescents. *Journal of Adolescence*, 33, 83–91. doi: 10.1016/j.adolescence.2009.05.006.
- Kotler, J.S. & McMahon, R.J. (2010). Assessment of child and adolescent psychopathy. In R.T Salekin & D.R. Lynam (red.), *Handbook of Child and Adolescent Psychopathy* (p. 79 – 109). New York: The Guilford Press.
- Lynam, D.R. (1996). Early identification of chronic offenders: Who is the fledgling psychopath? *Psychological Bulletin*, 120, 209 – 234. doi: 10.1037/0033-2909.120.2.209
- Markowitz, F. E., & Felson, R. B. (1998). Social-demographic attitudes and violence. *Criminology*, 36, 117-138.
- Marsee, M.A., Silverthorn, P., & Frick, P.J. (2005). The association of psychopathic traits with aggression and delinquency in non-referred boys and girls. *Behavioral Sciences and the Law*, 23, 803–817. doi: 10.1002/bsl.662.
- McCord, W. & McCord, J. (1964). *The Psychopath: An essay on the criminal mind*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Patrick, C.J. (2010). Conceptualizing the psychopathic personality. In R.T Salekin & D.R. Lynam (red.), *Handbook of Child and Adolescent Psychopathy* (p. 15 – 48). New York: The Guilford Press.
- Pels, T. (2003). *Respect van twee kanten. Een studie over last van Marokkaanse jongeren*. Assen: Koninklijke van Gorcum. Verkregen van: books.google.nl op 6 augustus 2013.
- Pels, T., Distelbrink, M., & Postma, L. (2009). *Opvoeding in de migratiecontext. Review van onderzoek naar de opvoeding in gezinnen van nieuwe Nederlanders*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

- Roth, M., Decker, O., Yorck Herzberg, P., & Brähler, E. (2008). Dimensionality and norms of the Rosenberg Self-esteem Scale in a German general population sample. *European Journal of Psychological Assessment, 24*, 190–197.
- Selten, J.P. & Cantor-Graae, E. (2005). Social defeat: risk factor for schizophrenia? *British Journal of Psychiatry, 187*, 101-102. doi: 10.1192/bjp.187.2.101.
- Skeem, J., Kerr, M., Johansson, P., Andershed, H., & Eno Louden, J. (2007). Two subtypes of psychopathic violent offenders that parallel primary and secondary variants. *Journal of Abnormal Psychology, 116*, 395–409. doi: 10.1037/0021-843X.116.2.395.
- Skeem, J.L., Poythress, N., Edens, J.F., Lilienfeld, S.O., & Cale, E.M. (2003). Psychopathic personality or personalities? Exploring potential variants of psychopathy and their implications for risk assessment. *Aggression and Violent Behavior, 8*, 513-546. doi: 10.1016/S1359-1789(02)00098-8.
- Stevens, G.W.J.M., Veen, V.C., & Vollebergh, W.A.M. (2011). Acculturation and juvenile delinquency: is integration a promise or a threat? In V.C Veen, *Risk profiles of youth in pre-trial detention: A comparative study of Moroccan and Dutch male adolescents in the Netherlands* (p.43-65). Proefschrift, Universiteit Utrecht.
- Stevens, G.W.J.M. & Volleberg, W.A.M. (2008). Mental health in migrant children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 49*, 276 – 294. doi:10.1111/j.1469-7610.2007.01848.x.
- Turjeman, H., Mesch, G., & Fishman, G. (2008). Social identity, identity formation, and delinquency. *International Journal of Comparative Sociology, 49*, 111 – 126. doi: 10.1177/0020715207088907.
- Veen, V. C., Stevens, G. W. J. M., Doreleijers, T. A. H., & Vollebergh, W. A. M. (2011). Moroccan adolescent suspect offenders in the Netherlands: Ethnic differences in offender profiles. *Psychology, Crime and Law, 17*, 545-561. doi: 10.1080/10683160903418205.